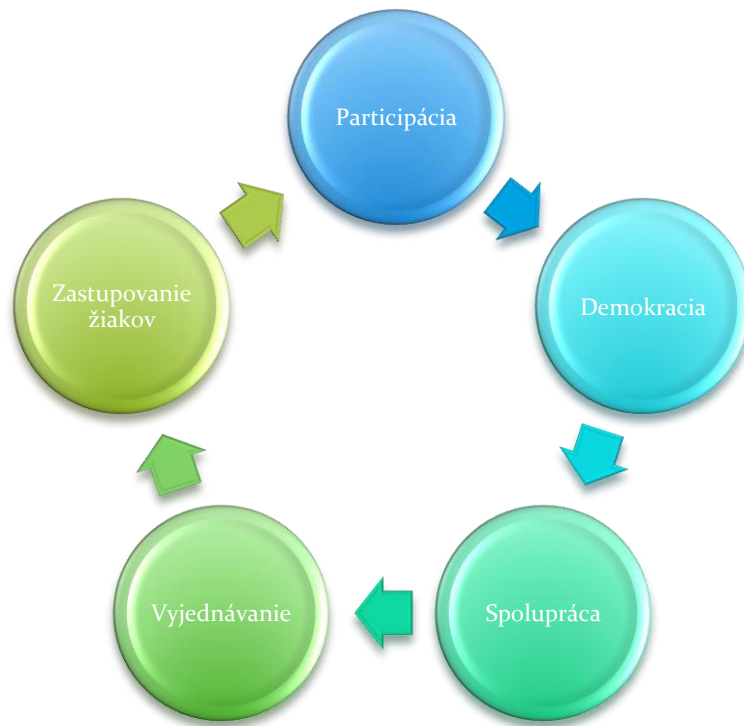

Školské parlamenty

ŠKOLA DEMOKRACIE II.

ISBN 978-80-974195-4-7 (brožovaná väzba)

ISBN 978-80-974195-5-4 (PDF)

Obsah

Úvod	4
Škola demokracie	5
Školské parlamenty - Ako správne fungovať	6
Vzorový štatút ŠP	8
Prínosy existencie ŠP na škole	12
Pyramída participácie ŠP	13
ŠP ako nástroj rozvoja kompetencií mladých ľudí	14
ŠP a jeho aktivity na pôde školy	16
ŠP a jeho aktivity mimo školy	17
Koordinátori ŠP	18
Odporúčaná literatúra a ďalšie zdroje	19

Úvod

Vážení riaditelia škôl, koordinátori, predsedovia, podpredsedovia a všetci členovia Školských parlamentov (predtým koordinátori žiackych školských rád), žiaci, študenti, a ďalší, ktorí si našli čas a otvorili túto príručku Škola demokracie.

Školské parlamenty sú skvelým nástrojom, ktorý v bezpečí školského prostredia môže rozvíjať žiakov, ale aj všetkých zainteresovaných a učiteľov, čo je to demokracia, ako preberať/odovzdávať zodpovednosť, alebo aké práva, ale aj povinnosti majú. Je závanom prístupu neformálneho vzdelávania vo formálnom prostredí, čo pri správnom uchopení môže všetkým aktívom priniesť naozaj veľmi pozitívny dopad. Zo svojej praxe viem, že mladí ľudia vedia dôveru v nich vloženú pretaviť do nádherných výstupov a byť obrovským prínosom pre svoje okolie. Samozrejme je na nás dospelých ich k tomu viesť a podporovať ich, a pomáhať im na tejto ceste. Viem, že to však nie je ľahká cesta a môže priniesť mnohé prekážky a nástrahy.

Aj preto by som na začiatku tejto príručky rada uviedla hodnoty a hlavné zásady z Charty Europe Goes Local, ktoré sú výstupom expertov v oblasti na medzinárodnej úrovni a zároveň ich vnímam ako veľmi komplexné a prínosné aj pre činnosť a rozvoj členov ŠP.

Verím, Vám táto príručka pomôže vo Vašej činnosti a prajem Vám motivovaných členov, podporujúcich koordinátorov ŠP, partnerský prístup vedenia, pedagogického zboru, vedenia samosprávy v prostredí, kde fungujete a podporu okolia. Prajem Vám veľa zážitkov, krásnych dopadov Vašej činnosti a uznania okolia, či ste koordinátor, alebo ste mal tú česť a bola vo Vás vložená dôvera spolužiakov pri voľbách do parlamentu, alebo akýmkoľvek spôsobom podporujete proces demokracie na Vašej škole.

Silvia Štefániková - autorka príručky Škola demokracie

Škola predstavuje prirodzený priestor, kde by mali byť deti a mladí ľudia stimulovaní a motivovaní k aktívnej participácii. Mali by byť vychovávaní a vzdelávaní v otázkach aktívneho občianstva, ale i trénovaní v komunikácii s tzv. „dôležitými dospelými“, pri presadzovaní zmien. Významný nástroj na rozvoj participačných zručností predstavujú v školskom prostredí žiacke samosprávne orgány, známe aj ako žiacke školské rady (ŽŠR) v minulosti (Správa o mládeži 2018), a s účinnosťou od 1.1.2022 zmenou zákona 488 z 25. novembra 2021, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov na **ŠKOLSKÉ PARLAMENTY**.

¹ Správa o mládeži 2018 vydaná Iuventou – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava

Škola demokracie

Slovensko je mladý štát a aj keď sme samostatný mnoho rokov, ešte stále sa máme čo učiť o tom, ako stavať demokratický štát, ako participovať na rozhodnutiach, ako spolupracovať a rešpektovať rozhodnutia väčšiny, alebo nielen kritizovať, ale aj prispieť k tomu, aby sa nám žilo v našej malej, ale krásnej krajine lepšie. Mladí ľudia sú našou budúcnosťou, čo do nich vložíme, sa nám vráti stonásobne. Preto je nevyhnutné ich už od mlada učiť **preberať zodpovednosť** za vlastný život, učiť ich **rešpektu, ohľaduplnosti a solidarite**.

Podpora a rozvoj mladých ľudí nie je len práca, ale misia, pretože ak chceme, aby nám verili, musíme to, čo ich učíme, aj sami žiť. Učitelia, profesori, koordinátori školských parlamentov, výchovní poradcovia, rodičia, mentori, a ďalší môžu ovplyvniť a pomôcť v rozvoji ich osobnosti výrazným podielom a nasmerovať ich správnym smerom. Každá generácia odráža vplyv a je produktom pôsobenia predchádzajúcej generácie.

Ak nevedia komunikovať, prečo sme ich to nenaučili?

Ak majú nedostatok rešpektu, aký vzor sme im ukázali? Ako rešpektujeme my ich?

Ak neveria, že môžu niečo zmeniť, akú podporu a dôveru sme v nich vložili my?

Dajme im príležitosť ukázať čo dokážu. A čo keď sa pomýlia, čo ak nespĺnia úlohu podľa našich očakávaní? A prečo by mali? Možno vložia do toho ešte viac, možno to posunú tam, kam by nám ani nenapadlo. KomPrax - Kompetencie pre prax bol národným projektom, ktorý nám ukázal, čo všetko mladí ľudia

dokážu. Od obnovy a úpravy školy, až po krásne projekty pre komunitu. Počas realizácie tohto projektu nám práce našich mladých ľudí ukázali, že im nie je ľahostajné, v akom prostredí vyrastajú, a že majú záujem veci okolo seba meniť k lepšiemu. Mnohých to zmenilo a nasmerovalo dokonca v ich budúcich profesiách. Viac ako 10 000 existujúcich malých „veľkých“ projektov, ktorých výstupy nájdeme aj v najmenšej dedinke na Slovensku.

Dôverujme mladým ľuďom.

Školský parlament je prvým výborným nástrojom, ŠKOLOU DEMOKRACIE, kde sa to môžu začať učiť. V bezpečnom prostredí môžu začať sami preberať zodpovednosť, učiť sa **AKO NA TO, ako funguje demokracia, participácia, spolupráca, solidarita, aký je to pocit, keď sami dokážu niečo, čo pomôže iným...**

Školský parlament

Ako správne fungovať?

Čo hovorí legislatíva:

ZÁKON č. 488 z 25. novembra 2021, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony:

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

§ 26

Školský parlament

(1) Školský parlament reprezentuje žiakov základnej školy alebo strednej školy a zastupuje ich záujmy vo vzťahu k riaditeľovi, vedúcim pedagogickým zamestnancom alebo vedúcim odborným zamestnancom a navonok.

(2) Školský parlament je ustanovený, ak žiadosť o jeho ustanovenie podá riaditeľovi školy najmenej 30 % žiakov školy alebo ak jeho ustanovenie schváli rada školy.

(3) Školský parlament má najmenej 5 a najviac 17 členov; členmi školského parlamentu sa stanú žiaci, ktorí vo voľbách získali najvyšší počet hlasov. Počet členov školského parlamentu na účel prvých volieb určia predkladatelia žiadosti o jeho ustanovenie alebo rada školy. Počet členov pre každé ďalšie voľby školského parlamentu určuje štatút školského parlamentu, schválený na ustanovujúcej schôdzi. Na zasadnutí školského parlamentu sa zúčastňuje aj pedagogický zamestnanec určený riaditeľom školy, ktorý nemá hlasovacie právo. Úlohou určeného pedagogického zamestnanca je dohliadať na riadny priebeh zasadnutí a dodržiavanie štatútu

školského parlamentu a informovať spolu s predsedom školského parlamentu vedúcich zamestnancov školy o záveroch zasadnutia školského parlamentu.

(4) Na priebeh volieb dohliada rada školy, ktorá vyhlási voľby do školského parlamentu do 30 dní od ustanovenia školského parlamentu. Vyhlásenie volieb, zápisnice a výsledky volieb škola zverejní na svojom webovom sídle a na úradnej tabuli školy. Voľby musia prebehnúť tajným hlasovaním. O voľbách vyhotoví rada školy zápisnicu, ktorú predložia riaditeľovi školy a rade školy.

(5) Predsedu školského parlamentu volia na prvom zasadnutí školského parlamentu členovia školského parlamentu tajným hlasovaním z členov školského parlamentu. Na zvolenie predsedu školského parlamentu sa vyžaduje nadpolovičná väčšina hlasov všetkých členov školského parlamentu.

(6) Ak viacerí kandidáti získajú rovnaký počet hlasov a z toho dôvodu zostane mandát neobsadený, vyhlásia sa nové voľby na príslušný mandát, v ktorých môžu kandidovať len títo dotknutí kandidáti. Členom školského parlamentu sa stane ten kandidát, ktorý vo voľbách získal najvyšší počet hlasov.

(7) Školský parlament 488/2021 Z. z. Zbierka zákonov Slovenskej republiky

- a) sa vyjadruje k podstatným otázkam, návrhom a opatreniam školy v oblasti výchovy a vzdelávania,
- b) sa podieľa na tvorbe a zabezpečení dodržiavania školského poriadku,
- c) zastupuje žiakov vo vzťahu k riaditeľovi a vedeniu školy a predkladá im svoje stanoviská a návrhy,
- d) volí zástupcu žiakov do rady školy, ak ide o strednú školu a strednú školu pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- e) spolupracuje s obecným mládežníckym parlamentom a radou seniorov, ak sú v obci zriadené,
- f) odporúča obecnému mládežníckemu parlamentu svojich členov, ktorí môžu zastupovať školu v obecnom mládežníckom parlamente, ak je v obci zriadený,
- g) prostredníctvom obecného mládežníckeho parlamentu spolupracuje s ďalšími školskými parlamentmi,
- h) podporuje rozvoj žiakov podieľaním sa na príprave neformálnych aktivít a podujatí.

(8) Funkčné obdobie predsedu a členov školského parlamentu určuje štatút školského parlamentu. Funkčné obdobie nesmie byť dlhšie ako 18 mesiacov.

(9) Školský parlament je schopný sa uznášať, ak je na jeho zasadnutí prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov. Na platné uznesenie školského parlamentu je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných členov školského parlamentu. Na platné uznesenie školského parlamentu v strednej škole a strednej škole pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vo veci voľby a odvolania zástupcu žiakov do rady školy je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov školského parlamentu. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedu.

(10) Náklady na činnosť školského parlamentu sa po dohode s riaditeľom školy uhrádzajú z rozpočtu školy."

Prechodné ustanovenie k úpravám účinným od 1. januára 2022: Žiacke školské rady ustanovené podľa predpisov účinných do 31. decembra 2021 sa považujú za školské parlamenty podľa predpisov účinných od 1. januára 2022."

² ZÁKON č. 177 z 14. júna 2017, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 524/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

³ ZÁKON č. 488 z 25. novembra 2021, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Vzorový štatút školského parlamentu

V zmysle zákona Národnej rady Slovenskej republiky č.488 z 25. novembra 2021, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, č. 54/2018 Z. z. zo 7. februára 2018, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade s ustanovením Vyhlášky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 230/2009 Z. z., ktorou sa mení vyhláška č.291/2004 Z. z., určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení školského parlamentu (ďalej len ŠP) pri ...názov školy... vydáva tento štatút školského parlamentu.

Článok I.

Základné ustanovenia

1. Školský parlament (ďalej len ŠP) sa zriaduje pri ...názov školy...
2. Sídлом ŠP je ...adresa školy...

Článok II.

Pôsobnosť a poslanie ŠP

1. ŠP je zriadený podľa ZÁKONA č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov § 26 a v súlade s ustanovením Vyhlášky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 230/2009 Z. z., ktorou sa mení vyhláška č.291/2004 Z. z., určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení s pôsobnosťou v rámci ...názov školy...
2. ŠP je iniciatívnym a poradným samosprávnym orgánom, ktorý vyjadruje a presadzuje verejné záujmy žiakov v oblasti výchovy a vzdelávania tak, aby pri tom neporušovala iné zákony platné v Slovenskej republike.
3. Plní funkciu kontaktu medzi žiakmi a vedením školy.

Článok III.

Činnosť ŠP

1. Školský parlament reprezentuje žiakov základnej školy alebo strednej školy a zastupuje ich záujmy vo vzťahu k riaditeľovi, vedúcim pedagogickým zamestnancom alebo vedúcim odborným zamestnancom a navonok.
2. ŠP sa vyjadruje k závažným skutočnostiam, ktoré sa vzťahujú k práci školy, vyjadruje sa k návrhom a opatreniam školy v oblasti výchovy a vzdelávania a podáva návrhy na mimoškolské činnosti a podujatia, ktoré zároveň organizuje.

3. ŠP rieši problémy a sťažnosti žiakov s vedením školy. Zastupuje žiakov vo vzťahu k vedeniu školy. Predkladá im svoje stanoviská a návrhy, žiakov zastupuje i navonok.
4. ŠP prijíma, konzultuje a iniciuje návrhy na zveľadenie školy.
5. ŠP iniciuje školskú záujmovú činnosť.
6. ŠP podieľa sa na tvorbe a dodržiavaní školského poriadku.
7. ŠP volí a odvoláva zástupcu žiakov do rady školy.
8. ŠP je schopný uznášania, ak je na jej zasadnutí prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov. Na platné uznesenie je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných členov ŠP. Na platné uznesenie vo veci voľby a odvolania zástupcu žiaka do rady školy je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov.
9. ŠP sa zúčastňuje podujatí organizovaných v spolupráci s mestom, s krajom.
10. ŠP spolupracuje s obecným mládežníckym parlamentom a radou seniorov mesta
11. ŠP odporúča obecnému mládežníckemu parlamentu svojich členov, ktorí môžu zastupovať školu v obecnom mládežníckom parlamente
12. ŠP prostredníctvom obecného mládežníckeho parlamentu spolupracuje s ďalšími školskými parlamentmi

Článok IV.

Zloženie ŠP a spôsob voľby ŠP

1. ŠP má ... členov (od 5-17 členov).
2. Členmi ŠP sú zastupovaní všetci žiaci školy.
3. ŠP má predsedu, jedného /dvoch podpredsedov, zástupcu žiakov v rade školy a zástupcu (alebo viac) v mládežníckom parlamente mesta
4. Žiaka, ktorý bude ostatných žiakov zastupovať v rade školy volia členovia ŠP v tajnom hlasovaní.
5. Predsedu a podpredsedov ŠP si spomedzi seba zvolia členovia ŠP.
6. Z každej voľby sa robí zápisnica, ktorá musí byť predložená vedeniu školy.
7. Na zasadnutí školského parlamentu sa zúčastňuje aj pedagogický zamestnanec určený riaditeľom školy, ktorý nemá hlasovacie právo, dohliada na riadny priebeh zasadnutí a dodržiavanie štatútu školského parlamentu a informuje spolu s predsedom školského parlamentu vedúcich zamestnancov školy o záveroch zasadnutia školského parlamentu.
8. Na priebeh volieb dohliada rada školy, ktorá vyhlási voľby do školského parlamentu do 30 dní od ustanovenia školského parlamentu. Vyhlásenie volieb, zápisnice a výsledky volieb škola zverejní na svojom webovom sídle a na úradnej tabuli školy. Voľby musia prebehnúť tajným hlasovaním. O voľbách vyhotoví rada školy zápisnicu, ktorú predložia riaditeľovi školy a rade školy.
9. Predsedu školského parlamentu volia na prvom zasadnutí školského parlamentu členovia školského parlamentu tajným hlasovaním z členov školského parlamentu. Na zvolenie predsedu školského parlamentu sa vyžaduje nadpolovičná väčšina hlasov všetkých členov školského parlamentu.
10. Ak viacerí kandidáti získajú rovnaký počet hlasov a z toho dôvodu zostane mandát neobsadený, vyhlásia sa nové voľby na príslušný mandát, v ktorých môžu kandidovať len títo dotknutí kandidáti. Členom školského parlamentu sa stane ten kandidát, ktorý vo voľbách získal najvyšší počet hlasov.
13. Funkčné obdobie predsedu a členov školského parlamentu určuje štatút školského parlamentu. Funkčné obdobie nesmie byť dlhšie ako 18 mesiacov.
14. Školský parlament je schopný sa uznášať, ak je na jeho zasadnutí prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov. Na platné uznesenie školského parlamentu je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných členov školského parlamentu. Na platné uznesenie školského parlamentu v strednej škole a strednej škole pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vo veci voľby a odvolania zástupcu žiakov do rady školy je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov školského parlamentu. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedu.

Článok V.

Práva a povinnosti člena ŠP

1. Člen má právo:
 - a. voliť a byť volený
 - b. navrhovať kandidátov na zástupcu do rady školy, funkciu predsedu alebo podpredsedov
 - c. byť informovaný o všetkých skutočnostiach, ktoré sú predmetom rokovania ŠP a slobodne sa k nim vyjadrovať
 - d. hlasovať ku všetkým uzneseniam ŠP.
 - e. predkladať vlastné návrhy, námety, prípadne materiály na rokovanie ŠP
2. Člen má povinnosti:
 - f. je povinný zúčastňovať sa zasadnutí ŠP. Neospravedlnená účasť na dvoch po sebe nasledujúcich zasadnutiach sa hodnotí ako nezáujem o výkon funkcie a neplnenie povinností člena ŠP a má za následok automatické vylúčenie z funkcie.
 - g. je povinný zabezpečiť ochranu osobných údajov chránených všeobecne záväznými právnymi predpismi
3. Z každého zasadnutia sa vyhotoví zápisnica a spolu s prezenčnou listinou sa archivujú.

Článok VI.

Povinnosti predsedu ŠP

1. Predseda ŠP je štatutárnym orgánom, ktorý riadi činnosť ŠP a koná v jej mene.
2. Predseda ŠP zvoláva, pripravuje a riadi zasadnutia ŠP.
3. Pri uznášaní má predseda ŠP jeden platný hlas tak, ako aj každý iný člen ŠP.
4. Predseda ŠP je povinný informovať vedenie školy o pripravovaných podujatiach.

Článok VII.

Povinnosti podpredsedu ŠP

1. Podpredseda ŠP zastupuje predsedu ŠP a napomáha jeho činnosti v prípade potreby.
2. Pri uznášaní má podpredseda ŠP jeden platný hlas tak, ako aj každý iný člen ŠP.

Článok VIII.

Povinnosti zástupcu žiakov v rade školy

1. Zastupuje záujmy členov ŽŠR v rade školy.
2. Informuje v prípade potreby členov ŽŠR o obsahu a výstupoch zasadnutí rady školy.
3. Pri uznášaní zástupca žiakov v rade školy má jeden platný hlas tak, ako aj každý iný člen ŽŠR.

Článok IX.

Finančné zabezpečenie ŠP

1. ŠP zabezpečuje svoju činnosť v súlade s ustanovením Vyhlášky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 230/2009 Z. z., ktorou sa mení vyhláška č.291/2004 Z. z., určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení, po dohode s vedením školy (riaditeľ školy, rada školy...) Návrh rozpočtu predkladá vedeniu školy predseda ŠP na školský rok, ktorý sa zostavuje najneskôr do ...
2. ŠP nemá vlastný majetok.
3. ŠP má právo legálne vlastný majetok nadobudnúť.

Článok XI. Záverečné ustanovenia

1. ŠP zasadá aspoň raz za mesiac, vždy vo vopred určený deň.
2. Tento štatút bol prerokovaný a schválený na zasadnutí ŠP dňa ... (o zasadnutí je vyhotovená zápisnica č.....) a od tohto dňa nadobúda účinnosť.

V ... dňa ...

Predseda/predsedníčka ŠP

Predložené vedeniu školy:

V dňa

Riaditeľ školy

Prínosy existencie školského parlamentu na škole

Viac „disciplíny“

Ak som účastný na tvorbe pravidiel, rozumiem im, súhlasil som s nimi a budem ich aj rešpektovať. Predsa nepôjdem sám proti sebe. Nechcem sklamať, bola do mňa vložená dôvera a ja si to vážim. Oni veria, že to dokážem, tak urobím všetko preto, aby som nesklamal.

Áno, pravidlá treba, ale mali by vychádzať a byť založené na potrebách všetkých. Ak rozumiem nariadeniu, ktoré bolo vydané, rozumiem súvislostiam, prečo bolo vydané a podstate, rešpektujem to.

Zníženie konfliktov

Každý sme iný. Každý máme trochu iné potreby, iné názory, iné pozadie. Rozdiely, nedostatok porozumenia a nedostatok informácii môže často viesť až k šikane, kyberšikane, konfliktom, intolerancii, diskriminácii, násiliu... Školský parlament má zastupovať svojich členov, žiakov, ich záujmy a potreby a tie predkladať vedeniu školy a hľadať riešenia a podporné nástroje na riešenie konfliktu a problémom ešte predtým, než vzniknú.

Prestíž

Keď sa rodič rozhoduje, na akú školu dieťa prihlási, vstupuje do procesu rozhodovania mnoho faktorov. Okrem kvality vzdelania sa zamýšľa aj nad tým, v akom prostredí jeho dieťa bude tráviť mnoho hodín denne po viacero rokov. Rešpekt a prostredie podnecujúce celkový rozvoj osobnosti je veľmi dôležité. Každý rodič chce, aby sa jeho dieťa čo najlepšie pripravilo na život a trh práce. Ak škola je prostredím, ktoré vytvára predpoklady na celkový rozvoj kompetencií, má to výrazný dopad na rozvoj osobnosti mladého človeka a na jeho pripravenosť na budúcnosť.

Rozvoj demokracie na školách

Deti nezvyknú robiť veci, ktoré im „nakážeme“. Robia veci tak, ako ich robíme my. Nemá zmysel hovoriť v škole o demokracii, keď ju nepraktizujeme. Čo tak začať od seba a malých vecí. Od výberu farby steny v učebni po demokraciu. Od pasivity voči okoliu k participácii.

Aktívne občianstvo?

Prečo je dôležité mladých ľudí rozvíjať a angažovať už od mladého veku? Rodičia a dospelí ľudia sa boja nechávať rozhodnutia na mladých ľuďoch. Prečo je to tak? Čoraz viac sa stretávame s mladými ľuďmi, ktorí vo veku 16 rokov ešte nemali možnosť rozhodnúť ani o jednoduchších veciach o sebe. Rodičia im linajkujú život, rozhodujú o každom kroku, riešia za nich všetky záležitosti... Participácia v podmienkach školy je právo žiakov byť volený, voliť, mať podmienky, priestor a nástroje na vlastné aktivity. Je dôležité, aby boli priamo zapojení do rozhodovacích procesov a aby za ne preberali zodpovednosť.

Pyramída participácie školského parlamentu

Pasívne informovanie - vedenie/rada školy informuje o svojich rozhodnutiach v prípade, že si to žiaci vyžadujú.

Aktívne informovanie - napríklad na zasadnutiach školského parlamentu vedenie školy, rada školy príde a informuje členov o svojich rozhodnutiach. Zástupca zriaďovateľa príde na zasadnutie zložené zo zástupcov školského parlamentu / mládežníckeho parlamentu a informuje o svojich rozhodnutiach.

Konzultovanie - napr. Mládežníckym parlamentom zloženým aj zo zástupcov školských parlamentov miestna alebo regionálna samospráva predkladá na pripomienkovanie svoje plány, koncepcie, stratégie, a tí sa k tomu vyjadrujú. MP, alebo ŠP majú svojho zástupcu v komisii mládeže mesta/kraja, ktorý pripomienkuje koncepcie, stratégie...

Spolurozhodovanie - zástupcovia mládežníckeho alebo školských parlamentov majú svojho zástupcu v komisii mládeže mesta/ kraja, ktorý spolurozhoduje (má hlasovacie právo), alebo majú svoje zastúpenie v Medzisektorovej pracovnej skupine TSK pre mládež, ktorá analyzuje, navrhuje a schvaľuje podporné aktivity na rozvoj práce s mládežou na území Trenčianskeho samosprávneho kraja.

Kontrola rozhodovania - je to najvyššia forma participácie s prenosom rozhodovacej právomoci. V školskom roku 2018/2019 bol spustený **pilotný ročník zavádzania participatívnych rozpočtov na stredných školách v pôsobnosti Trenčianskeho kraja**. Autormi projektov sú samotní študenti škôl. Tí ich nielen navrhnú, no v rámci celého procesu dostanú šancu hodnotiť najlepšie z nich, rozhodnúť, ktoré z predložených projektov škola napokon zrealizuje či stať sa ich realizátormi priamo v praxi.

„Trenčiansky samosprávny kraj je prvým krajom na Slovensku, ktorý podpísal Memorandum o spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti a spustil pilotný ročník participatívnych rozpočtov na stredných školách v pôsobnosti župy. Aj týmto spôsobom sa župa snaží podporiť aktívne občianstvo mladých ľudí a rozvíjať ich schopnosti a zručnosti”, predseda TSK Jaroslav Baška.

Kontrola
rozhodovania

Spolurozhodovanie

Konzultovanie

Aktívne informovanie

Pasívne informovanie

Školský parlament ako nástroj rozvoja kompetencií mladých ľudí

Čo sú to kompetencie?

Kompetencie sú zložené z vedomostí, zručností a postojov.

Čo to znamená? Napríklad:

Učím sa anglický jazyk, ovládam pravidlá gramatiky, viem slovíčka a to je moja vedomosť, viem postaviť vetu, plynule reagovať a komunikovať v anglickom jazyku - to je moja zručnosť, a chuť vycestovať, komunikovať, chuť využívať čo najviac príležitostí na to, aby som komunikovala v cudzom jazyku je môj postoj.

Predseda ŠP vie, ako riešiť konfliktnú situáciu vo svojom tíme (pozná konflikt manažment, vie ako nekonfliktnou komunikáciou zamedziť vyhroteniu stretu záujmov dvoch skupín, vie čo je to spätná väzba...), vie to aj v praxi použiť (ovláda postupy a vie komunikovať tak, aby doriešil problém, ovláda v praxi nekonfliktnú komunikáciu, vie dávať adekvátne a včas spätnú väzbu...) a zároveň chce riešiť danú situáciu (chce nastaviť hodnotovo orientované, demokratické prostredie, kde sa záujmy jednotlivcov podriadia záujmom väčšiny, rešpektujúce potreby žiakov...)

Aké kompetencie rozvíjame v ŠP?

• Vedieť komunikovať s členmi ŠP, byť zrozumiteľný a jasný vo vzťahu s rôznymi ročníkmi školy, vedieť komunikovať s vedením školy, pedagogickým zborom, rodičmi, vyjednávať a predkladať návrhy, vedieť komunikovať mimo školského prostredia a reprezentovať záujmy žiakov, propagovať ŠP, tvoriť zápisnice a iné dokumenty, osvojiť si schopnosť rozlišovať a používať rôzne typy textov, selektovať informácie, osvojiť si schopnosť formulovať a vyjadrovať sa ústne aj písomne.

Gramotnosť

• Mnoho škôl, miest, krajov, prípadne organizácie pôsobiace na jeho území majú medzinárodné partnerstvá, a prostredníctvom projektov, napr. Erasmus +, si môžu žiaci vymieňať skúsenosti na medzinárodnom poli, riešiť problémy a výzvy, vyjadriť myšlienky, pocity, rozumieť a byť zrozumiteľný v medzinárodnom prostredí v inom cudzom jazyku.

Viacjazyčnosť

Aké kompetencie rozvíjame v ŠP?

- ŠP funguje v prostredí školy, mesta, kraja, a často aj na národnej a medzinárodnej úrovni. Každou komunikáciou, spoluprácou, vyjednávaním vstupujú jej zástupci do interakcie s prostredím, v ktorom fungujú, pôsobia. Vedomosť - ak chcem napríklad riešiť prechod pre chodcov pred mojou školou, musím to riešiť s inštitúciou, ktorá má kompetenciu v tejto veci niečo zmeniť. Mal by som vedieť prepojenia a spojitosti spoločenského prostredia a práva a povinnosti mňa ako občana. Záujem o dianie v škole, meste, kraji rozvíja jeho aktívne občianstvo. Nekritizujem veci okolo mňa, ktoré sa mi nepáčia, ale ich mením a prispievam k zlepšeniu. Zaujímam sa o plány vedenia školy, mesta, kraja, chcem vedieť, ako sa mi tu bude žiť...

Občianska kompetencia

- ŠP vie ovládať a používať rôzne druhy informačných technológií (či už na komunikáciu, šírenie informácií, databázy, atď.). Vytvárať, upravovať a šíriť rôzne promo videá, promo fotografie...
- Vie zároveň kriticky posúdiť relevantnosť informácií, zabezpečiť ochranu svojich členov vo virtuálnom svete a vie rozvíjať tieto nástroje na rozvoj kritického myslenia, kreativitu a rozvoj celého ŠP.

Digitálna kompetencia

- Vedieť ako nájsť najlepší možný štýl učenia, ako ho využiť pri svojom sebarozvoji, ako sa najefektívnejšie naučiť nové veci a poznať aspekty, ktoré mi pomáhajú v tomto procese, prípadne ktoré narúšajú tento proces. Je dôležité vedieť optimálne naplánovať svoj sebarozvoj a na základe stanovených cieľov si rozplánovať postup pri učení. Zároveň je veľmi dôležité sa vedieť vysporiadať s prekážkami a prípadnými zmenami počas nadobúdania vedomostí a schopnosti využitia nových príležitostí.

Osobná, sociálna kompetencia a schopnosť učiť sa

- ŠP mení prostredie, prispieva k zlepšeniu nielen na škole, jej členovia sa počas realizácie učia, ako spolupracovať, ako dosiahnuť spoločné ciele a vkladajú do toho svoju kreativitu. Sú motivovaní hľadať nové spôsoby a riešenia a učia sa vyhodnocovať svoje silné a slabé stránky.

Podnikateľská kompetencia

- ŠP pozná vlastnú kultúru a prostredie, vie sa vyjadrovať kreatívne pri predstavovaní svojich myšlienok. Pozná a vie reprezentovať vlastnú kultúru a prostredie a preto rešpektuje rozdiely a inakosti iných kultúr.
- Ak chcem spoznávať iné kultúry, cestovať a rozvíjať sa, je dôležité v prvom rade poznať dobre tú svoju, vedieť reprezentovať našu krajinu a jej kultúru a spojitosti, z ktorých vychádza.

Kultúrne povedomie a vyjadrovanie

- ŠP vie zostaviť a zdôvodniť rozpočet ŠP, rozpočet na projekt a jeho prepojenie s aktivitami, vie vytvoriť grafy a tabuľky, vie štatisticky vyhodnocovať napr. výsledky volieb, hlasovania, zisťovania potrieb svojich členov, vie kalkulovať s peniazmi, má logické myslenie.
- ŠP vie využiť nástroje vedy a techniky pre svoju činnosť, vie oslovit' svojich členov a komunikovať s nimi prostredníctvom využitia rôznych nových spôsobov vo svete vedy a techniky, pričom rešpektuje morálne a etické hodnoty v procese.

Matematická kompetencia a kompetencie vo vede, technológii a inžinierstve

Školský parlament a jeho aktivity na pôde školy

Ak sú vhodné podmienky pre rozvoj kompetencií a prebratie zodpovednosti na školách, mnoho ŠP funguje veľmi efektívne a sú veľkým prínosom pre chod školy, rozvoj kompetencií všetkých žiakov a zlepšenie prostredia

školy. Mnohé aktivity smerujú k zlepšeniu atmosféry a zlepšeniu vzťahov nielen medzi žiakmi, ale aj vzťahov medzi žiakmi, vedením školy, rodičmi a pedagogickým zborom. Viacero ŠP vydávajú vlastné časopisy, alebo svojimi príspevkami informujú o rôznych podujatiach pre žiakov, organizujú kultúrne podujatia (Valentínsky

ples, inaugurácie prvákov, Mikuláš, Deň naopak...), športové podujatia, dobrovoľnícke aktivity na území školy, charitatívne zbierky, ale aj „múr nárekov“, alebo poštu ŠP, kde môže ktokoľvek riešiť svoj problém práve s pomocou ŠP. Hlavným zmyslom ŠP je **zastupovať svojich členov, riešiť problémy a napomáhať k zlepšeniu prostredia v škole**. Častým problémom je nízka informovanosť žiakov o tejto možnosti v škole, alebo nízka dôvera v schopnosti školského parlamentu, že problém dokážu vyriešiť. Je ideálne, ak ŠP má na škole vlastnú nástenku, priestor v rozhlase školy, alebo na web stránke školy, kde má možnosť informovať o svojich aktivitách a úspechoch. Zároveň je veľmi dôležitá **partnerská spolupráca s vedením školy** nielen pri riešení podnetov, problémov, ale aj pri organizovaní podujatí a aktivít v spolupráci so školou. To často záleží od schopnosti zástupcov ŠP prebrať zodpovednosť za svoje konanie a aktivity. Ak vedenie školy vie, že každá dohoda bude splnená a môže sa s dôverou obrátiť na ŠP a spolupracovať s nimi, rado podporí mnohé aktivity. Zároveň **ŠP musí rešpektovať** prostredie školy a nariadenia, ktoré zabezpečujú bezpečnosť žiakov a kvalitný priebeh vzdelávacieho procesu.

Školský parlament a jeho aktivity mimo školy

Výborným nástrojom na výmenu skúseností a zlepšenie činnosti ŠP sú školenia, stretnutia, workshopy, a ďalšia spolupráca aj mimo školy.

Zriaďovateľom základných škôl sú mestá a obce, pri stredných školách je to vyšší územný celok, prípadne iný zriaďovateľ. Práve kraj rieši neraz závažné zmeny ohľadne stredných škôl na svojom území, ako napríklad racionalizácia stredného školstva, výstavba telocviční, opravy budov, školské internáty... Mnohé kraje už majú vytvorenú platformu na podporu

participácie a spolupráce so žiakmi prostredníctvom stredoškolského/ mládežníckeho parlamentu, krajskej rady, alebo iných orgánov, ktorých cieľom je rozvoj informovanosti oboma smermi. Vyšší stupeň rozvoja participácie je zapojenie zástupcov žiakov do rozhodovacích procesov, ktoré sa ich týkajú. Napríklad v Trenčianskom samosprávnom kraji je vytvorená Medzisektorová pracovná skupina TSK pre mládež, ktorá analyzuje potreby, stanovuje ciele a ich spôsob napĺňania v oblasti rozvoja práce s mládežou. Zástupcovia stredoškolského/ mládežníckeho parlamentu vytvoreného zo zástupcov ŠP stredných škôl nominujú svojich zástupcov aj do tejto skupiny, kde majú možnosť spoložiť a podieľať sa na plnení cieľov v oblasti práce s mládežou na regionálnej úrovni.

„Prítomnosť ŠP na základných školách je dôležitá, pretože žiaci sa stávajú plnohodnotnými partnermi pre mesto, ktoré ako zriaďovateľ základných škôl potrebuje poznať potreby a oblasti na zlepšenie práve od žiakov, ktorí školy navštevujú. ŠP reprezentujúce názory žiakov naučia komunikovať či už s vedením školy alebo s mestským úradom, čím sa zrýchľuje a zefektívňuje proces zlepšovania školského systému či samotného komunitného života v meste.“ Koordinátorka práce s mládežou mesta Trenčín, Veronika Sučanská.

V mnohých základných školách ešte nie sú rozvinuté ŠP, alebo pôsobia iba krátke obdobie. Je potrebné čo najviac podporovať tento proces a napomáhať rozvoju a stabilizácii ŠP. Práve tu je potrebná väčšia podpora a „učenie sa participácii“ nielen pre žiakov, ale aj pre celú školu. Ale napríklad v Prievidzi, Handlovej, v Trenčíne už je to tradícia a je vidieť krásne výstupy a dopady na žiakov. Napríklad mesto Prievidza prostredníctvom koordinátorky práce s mládežou organizuje pravidelné stretnutia zástupcov ŠP základných a stredných škôl a vytvára mnohé aktivity na podporu spolupráce všetkých aktérov pôsobiacich v oblasti práce s mládežou na území mesta. Mesto Trenčín prostredníctvom svojej koordinátorky práce s mládežou a v spolupráci s Regionálnym centrom mládeže Trenčín podporuje motiváciu a zvyšuje kompetencie zástupcov ŠP aj prostredníctvom medzinárodných mládežníckych výmen.

„Práca ŠP je dôležitá hlavne pre mladých ľudí, umožňuje im prejavit' svoj názor, mať pocit že aj na nich záleží, pomáha im rozvíjať kompetencie a pripravovať na prax a motivuje ich k záujmu o život -dianie v škole, meste a či celej spoločnosti. A nielen to, oni sa priamo do tohto diania zapájajú a robia veľa pre svoju komunitu. Organizujú podujatia a dobrovoľnícke aktivity, zapájajú a spájajú ďalších mladých ľudí a ukazujú im aj iné spôsoby trávenia voľného času. A prečo ŠP spájať a sieťovať? Z vlastnej praxe viem, že takéto spoločné stretnutia veľmi mladým pomáhajú, vymieňajú si skúsenosti, nadviažu spoluprácu a môžu urobiť aj väčšie podujatia mimo svojej školy a samozrejme presadzovať svoje názory a postoje na úrovni mesta, kraja či štátu.“ Koordinátorka práce s mládežou mesta Prievidza, Katarína Cifríková.

„Stredoškolský/ mládežnícky parlament je oficiálnym poradným orgánom predsedu TSK

a vytvára priestor pre bezprostrednú interakciu medzi štatutárom, voleným verejným funkcionárom a mladými ľuďmi, ktorí sa môžu viac dozvedieť o fungovaní a význame regionálnej samosprávy, o jej plánoch a zákonných možnostiach, pozitívne ovplyvňovať život občanov na jej území. Mladí ľudia môžu klásť otázky vedúce k riešeniu problémov, ktoré oni vidia ako dôležité a tým prispieť k vyššej miere informovanosti o požiadavkách a potrebách mladých ľudí žijúcich v kraji“,

podpredseda Trenčianskeho samosprávneho kraja, Jozef Božik.

Koordinátori školských parlamentov

Koordinovať neznamená vykonávať. Sú to pedagógovia, ktorí napomáhajú rozvoju ŠP na ich škole. Dohliadajú na proces volieb, pomáhajú v prípade potreby v prvom kontakte s vedením školy, pedagogickým zborom, zabezpečujú aby s odchodom žiakov zo školy neodišlo aj celé know how ŠP, napomáhajú ŠP, aby postupovala v súlade s legislatívou... Jeho zapojenie vždy súvisí so stupňom samostatnosti a nezávislosti samotnej ŠP. Ak je ŠP rozvinutý a má dostatok kompetencií na svoju činnosť,

je ideálne, ak ich len v prípade potreby koučuje a necháva čo najviac zodpovednosti a práce na nich. Opakom je situácia, ak zástupcovia ŠP sú noví, alebo nemajú informácie, nevedia ako na to... V tomto prípade koordinátor ŠP musí zasiahnuť výraznejšie do procesu a napomôcť informáciami, dobrými návodmi k rozvoju činnosti ŠP na škole. Koordinátorov tvoria mnoho krát skvelí pedagógovia, ktorí do tejto svojej činnosti vkladajú nielen svoje vedomosti, skúsenosti, ale aj svoj voľný čas a svoje srdce. Je potrebné im vytvoriť podporné nástroje pre ich prácu a systém ocenenia ich práce z národnej úrovne. Iuventa - Slovenský inštitút mládeže má akreditované školenie Refresh, zamerané na podporu a rozvoj kompetencií koordinátorov ŠP. Zároveň Rady mládeže mnohých krajov, Regionálne centrá mládeže a iné organizácie vyvíjajú mnohé aktivity na podporu a rozvoj kompetencií zástupcov a koordinátorov ŠP.

Odporúčaná literatúra a ďalšie zdroje

Aj nás sa to týka - Príručka pre zakladateľov žiackych školských rád, Iuventa - Slovenský inštitút mládeže, Mária Bošňáková, Ladislav Macháček, Bratislava, 2005

Rok so žiackou školskou radou - Jana Miháliková, Miroslava Gajdošová, Iuventa - Slovenský inštitút mládeže, 2011

Príručka pre žiacke školské rady, Rada mládeže Žilinského kraja, Martin Šturek, Darina Čierniková, Stanislav Talapka, 2010

Správa o mládeži 2018 alebo dva milióny budúcností, MŠVVaŠ SR, Iuventa - Slovenský inštitút mládeže, Bratislava, 2018

Tretia vlna: Profesionálna podpora žiackych školských rád, Iuventa - Slovenský inštitút mládeže, ISBN: 80-8072-050-9, 2006, Mária Bošňáková, Jana Miháliková, Bratislava, 2007

Mládežnícka participácia na Slovensku súvislosti, príklady, nástroje, Rada mládeže Slovenska, Mária Kolíková, Karolína Miková, Ján Mihálik, Zora Pauliniová, Kristína Babiaková, Lenka Rapošová, ISBN: 80-969045-4-X, Bratislava, 2005

Participácia mládeže na samospráve školy, Ladislav Macháček, Iuventa - Slovenský inštitút mládeže, Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV, ISBN: 80-8072-052-5, Bratislava, 2006

Trendy v životnom štýle mladých, Jana Miháliková, Alena Tomanová, Tomáš Pešek, Martin Hulín, YouthWatch, Bratislava, 2018

Metodika participace aneb jak zapojit občany do rozhodování, Roman Haken, František Havlín, Ondřej Marek, Pavel Mička, Martin Nawrath, Zuzana Vachůnová, Agora CE, ISBN: 978-80-906397-1-3, Praha, 2016

Participation Models, Creative Commons, https://www.nonformality.org/wp-content/uploads/2012/11/Participation_Models_20121118.pdf, 2011

Príručky pre žiacke školské rady, Tomáš Hazlbauer, Kamila Petrovská, Filip Hotový, Slovenské vydanie: © IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže, Bratislava, www.iuventa.sk, ISBN 978-80-8072-181-7, 2021
<https://www.iuventa.sk/produkt/prirucky-pre-ziacke-skolske-rady/>

Vypracovala: Silvia Štefániková - Koordinátorka práce s mládežou TSK,

Kontakt: rcmtrencin@gmail.com; mobil: (421)903 239 432, www.rcmtn.sk

Vydala: Rada mládeže Trenčianskeho kraja

Kontakt: predseda@rmtnk.sk; mobil: (421)948 202 101, www.rmtnk.sk

Táto revidovaná publikácia bola vydaná v rámci projektu podporeného z dotačnej schémy Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR „Programy pre mládež 2014-2021“, ktoré administruje IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže

Rok vydania: 2022

Náklad: 200 ks

ISBN 978-80-974195-4-7 (brožovaná väzba)

ISBN 978-80-974195-5-4 (PDF)